

Írta: Györfi Éva

SZÓTLAN ÁLDOZATOK, SÜKET FELNŐTTEK GONDOLATOK EGY PROGRAMRÓL, AMELY A GYERMEKEK ELLENI SZEXUÁLIS VISSZAÉLÉSEK MEGELŐZÉSÉT CÉLOZZA

„Minden pedofil szexuális bűnöző, de nem minden szexuális bűnöző pedofil.. A családon belüli szexuális visszaélések elkövetőinek fele az apa, negyede a nevelőapa, a többiek a testvérek, nagyszülők, és csak néhány esetben az anya... Magyarországon a gyerekek kb. 10%-a érintett szexuális abúzzsal. Az áldozatul esetek általában csábító serdülők.. A kutatások szerint a szexuális visszaélések csaknem felében a visszaélés 2-4 éven át tart...a szexuálisan bántalmazott gyerekek kevesebb mint 11%-ának ügyével fordulnak gyermek-pszichiáterhez. A visszaélések többségét nem idegen, hanem családtag vagy ismerős követi el...aki szexuális abúzust követ el, az maga is – gyermekként – hasonlót szenvedett el...”

Ilyen, és ehhez hasonló kijelentésekkel találkozhat az, aki szakemberként vagy laikus érdeklődőként nap mint nap megpróbál tájékozódni egy olyan jelenségről, melyhez közel kerülni és melyet megérteni nem egyszerű feladat. Mi igaz és mi valótlan ezekből az állításokból? Nyissuk fel a sebeket vagy maradjon minden úgy, ahogy van, ne beszéljünk róla, és talán magától elmúlik...Óriási

DILEMMÁK

Azok számára is, akik eljutottak odáig, hogy hisznek a gyerekeknek. Akik érzékelik, hogy a szexuális bántalmazás igenis létező jelenség. Akik segíteni akarnak, de nem tudják mi vár egy-egy történet szereplőire, ha kiderül a szexuális visszaélés megtörténte. Honnan tudhatják biztosan, hogy amit a gyereken látnak, az szexuális bántalmazás jele? Biztonságban marad-e az áldozat, kap-e segítséget, gondozást a család, kezelik-e az elkövetőt vagy börtönbe zárják? És a hivatalos segítség – gyermekvédelem, rendőrség, pszichológus, bíróság – komolyan és érzékenyen reagál-e a történetekre? Van-e elég erő és tudás a szakemberekben ahhoz, hogy beavatkozásuk valóban segítség legyen?

A tabuk és sztereotípiák uralkodó megléte, a területen jelentkező

INFORMÁCIÓHIÁNY

alapvetően akadályozza – ha nem lehetetleníti teljesen el – a hatékony prevenció, és érintett gyermekek esetében az esetkezelési munkát mindazok körében, akik óvodapedagógusként, tanárként, rendőrként, orvosként, a büntető igazságszolgáltatásban vagy gyermekvédelemben dolgozóként a gyermekeket érő szexuális abúzus problémakörével foglalkoznak. A szűkebb és szélesebb nyilvánosságot pedig vagy a hártás különféle taktikáinak bevetése, vagy a szenzációszámba menő ügyek iránti fokozott, de felszínes érdeklődés jellemzi.

De mit tudunk a gyermekekkel szemben elkövetett szexuális visszaélésekről? A téma aktualitásáról? Hazai viszonylatban meglehetősen keveset. A rendelkezésre álló információk a külföldi kezelési modellekről, jogi szabályozásról, terápiás módszerekről, eredményekről, megelőzési lehetőségekről nem vagy csak rendkívül korlátozottan jutnak el azokhoz, akiknek erre leginkább szükségük lenne munkájuk során.

Többek között ezért indult útjára a

„CHICOCA FÁJA”

című filmre épülő prevenciós program. A külföldi szakemberek által kidolgozott, Mexiko-ban évek óta sikeresen működő program a gyermekek elleni szexuális bántalmazás problematikáját viszi közelebb az érintett szakemberekhez és mindazon „laikusokhoz”, akik mondjuk szülőként érdeklődnek a problémakör iránt. A Család, Gyermek, Ifjúság Kiemelten Közhasznú Egyesület gyermekbántalmazással foglalkozó szakemberei, a külföldi tapasztalatok felhasználásával 1997-ben dolgozták ki a program magyarországi adaptációját, melyet a következő évben három képzés, és folyamatos szakmai műhelyek követtek.

A program magyarországi bevezetésével és működtetésével az Egyesület alapvető célja annak az úrnak a betöltése, amely a gyermek- és ifjúságvédelemben a gyermekabúzusok, így különösen a gyermekek elleni szexuális visszaélések vonatkozásában tapasztalható volt. Magyarországon nem épült ki olyan országos, átfogó, a

PREVENCIÓT ELŐTÉRBE HELYEZŐ PROGRAM,

amely a gyermekekkel foglalkozó különböző szakmák képviselőinek, a szülőknek és a gyermekeknek lehetőséget nyújtott volna e témakör részletes és az Európai Unió szakmai sztenderdjeit is közvetítő megismerésére, feldolgozására.

A program elsődlegesen megelőző jellegű, ezért annak kidolgozói arra törekedtek, hogy a képzett szakemberek szolgáltatásai ne csak a fővárosban, hanem az ország minél több régiójában elérhetőek legyenek, valamint minél többféle gyermek- és ifjúságvédelemmel érintett szakma vegyen részt a programban.

Az Egyesület 1998-2001 közötti képzéseinek mintegy 100 munkatársnak adott ki arról szóló Tanúsítványt, hogy az elsajátított módszert alkalmazhatja. Az országos lefedettséget korántsem biztosító

SZAKEMBERHÁLÓ

csaknem valamennyi tagja megkezdte a munkát a területen, legtöbbször gyermekjóléti szolgálatokkal és iskolákkal vették fel a kapcsolatot és szerveztek vetítést a gyermekek, szülei és tanáraik számára.

Munkatársaink a negyedévenkénti szakmai műhelyeken való részvétel mellett adminisztrációs lapok kezelésével segítik azt a kutatómunkát, amely a gyermekeket ért, illetve veszélyeztető szexuális bántalmazás kérdéskörének feltárását a program működtetésével együtt végzi.

Adataink szerint a programban 1998-2001 között közel 7000, 6-14 éves gyermek és közel 1000 felnőtt vett részt. A résztvevő gyermekek közel 10%-a számolt be személyes élményről, további csaknem 10% tudott a környezetében elkövetett szexuális visszaélésekről. Meghatározó tapasztalat, hogy

A GYEREKEK NEM TUDNAK KIHEZ FORDULNI

hasonló problémájukkal, kérdéseikkel. Tanáraiknak, szüleiknek nem nyílnak meg, a szexualitással kapcsolatos kérdéseiket gyakran először Egyesületünk munkatársának tették

fel. Információikat többnyire a médiából szerzik, azok gyakran rendkívül felületeseek, nem értelmezhetőek számukra. Ezért érhető még kevéssé az a hozzáállás, amit a program beindulásának első évében tapasztaltunk: bizonyos fővárosi kerületek, illetve megyék iskolái óvakodtak a foglalkozások megtartásától, és arra hivatkoztak, náluk ez nem lehet probléma: „...ide nem olyan családok gyerekei járnak... a szülők fel lennének háborodva...” Ezzel szemben nem tudtak szinte semmit a jelenségről, annak hátteréről és arról sem szívesen vettek tudomást, amit a gyerekek már kétségkívül tudnak. De miért jó a gyerekeket ténylegesen veszélyeztető problémával kapcsolatban hallgatni, és meghagyni a gyerekeket és szüleiket is téves feltevésekben, dezinformációik alakította félelmeikben vagy épp kényelmes háritásuk adta csalóka biztonságukban? Azok a gyermekeket ellátó intézmények (óvodák, iskolák, gyermekotthonok, nevelőintézetek), amelyek viszont vették a fáradságot belevágni a felvilágosító munkába, azt érhették el, hogy a szülői és gyermekközösséget, sőt helyenként a teljes nevelőtestületet bevonták, és fontos segítséget kaptak ennek a munkájukban, illetve mindennapjaikban egyre inkább előforduló nehéz témakörnek a megközelítéséhez és feldolgozhatóságához. Munkatársaink az előzetes várakozásnak megfelelően több esetben nyújtottak segítséget abban, hogy szexuális bántalmazást elszenvedett gyermekek terápiás, vagy egyéb

MEGFELELŐ SEGÍTSÉGET KAPJANAK

az őket ért trauma feldolgozásához. Tudjuk: sokszor „későn jött” segítségként veszik fel az eseteket munkatársaink, és a szexuális visszaélések gyermekáldozatai számára nyújtandó és Magyarországon nyújtható segítség formái sajnos nem sokszor esnek egybe. A tipikus segítségnyújtás sokszor úgy indul, hogy titoktartást kérve, kollégáknak a foglalkozást követően bizalmasan, négy szemközt beszél a gyermek érintettségéről. Mivel munkatársaink általában meghagyják elérhetőségüket, erre a beszélgetésre gyakran később kerül sor, telefonon. A program prevenciós jellege mellett, a hatékony segítségnyújtás érdekében, szakemberhálóját arra is felkészíti, hogy hogyan artikulálja és közvetítse a felmerült konkrét érintettségéből adódó problémát az involválható szakember felé.

Összességében a program első három éve pozitív mérleggel zárul, többféle értelemben: elsődleges hozadéka, hogy aktív, a gyakorlatban tapasztalatokat szerző és arról rendszeresen beszámoló csapatot, egymással is együttműködő és segítséget nyújtó hálót építettünk ki. Az ország számos pontján indult helyi szintű, egyedi kihívásoknak is megfelelő önálló megvalósítása a prevenciós munkának, ami bizonyítja a fontos területeken mozgósítható energiák meglétét. A kérdéskör több ezer gyerekhez jutott el, többé-kevésé ellenőrizhetően és jó kezekből. A visszajelzések kiemelik a program hézgapótló jelentőségét, és azt, hogy többféle szakmát bevonva, együttgondolkodásból építkeznek. A gyűjtött adatokból kibontakozó kép pedig megerősíti a program megálmodóit abban a hitükben, hogy munkájukra szükség van.

Szövetség az Erdei Iskolákért Egyesület (Közhasznú szervezet)

A szövetség 2000. május 2-án alakult. Olyan szervezet, amely egységbe tömöríti az erdei iskolai szálláshelyekkel foglalkozókat, az iskolákat, szakmai szervezeteket és magánszemélyeket. Folyamatosan dolgozunk a szervezet által kidolgozott szakmai program megvalósításán. Első lépésként a céljainkról, terveinkről szóló ismertetőanyagot juttatunk el csaknem 5000 budapesti és vidéki iskolába.

Megvalósított céljaink:

Kéthavonta jelentetjük meg az időszerű információkat tartalmazó szakmai lapunkat. Újságunkban véleménynyilvánítási lehetőséget kapnak az iskolák, a szolgáltatók és a szakmai szervezetek is. Célunk, hogy minél több információt osszunk meg a pedagógusokkal s a szolgáltatókkal. Tapasztalataink szerint a pedagógusok nagy része a szakmai lapokat kevésbé figyeli, azok a sajtótermékek viszont, amelyek valamilyen anyagi kedvezménnyel kecsegtetnek (pl. pályázati lehetőségekkel, kedvezményes szálláshelyekkel), inkább az érdeklődésük középpontjába kerülhetnek. Épp ezért tartjuk fontos hírbázisnak egyesületünket. Az első szám november 15-én jelent meg, a legutóbbi pedig áprilisban. Pályázati támogatási lehetőséget biztosítunk a tagjaink számára. Ezt elsősorban a befolyt tagdíjakból tesszük meg, másodsorban a szövetség által elnyert pályázati pénzekből. Ily módon az oktatásba forgatjuk vissza a tagdíjak nagy részét.

Tagjainknak kedvezményes erdei iskolai szálláshelyet biztosítunk, amelyet szintén csak szövetségi tagsággal rendelkező szálláshelyek esetében tudunk garantálni. A kedvezmény 2% árengedményt jelent minden diákcsoporthoz, ha az iskola az egyesület tagja. A szövetség által nyilvántartott erdei iskolai szálláshelyek minőségbiztosító, szakmai program garantálása. A cél, hogy mind a szolgáltatók, mind az erdei iskolázók egyaránt ellenőrizhetőek legyenek. Minden erdei iskola szálláshelyet biztosító magánszeméllyel, szervezettel tartjuk a kapcsolatot. Lehetőségeinkhez mérten segítünk a szakmai program kidolgozásában azoknak, akik azzal még nem rendelkeznek. Szeretnénk, ha bejáratott módszertani ösvénye lenne az erdei iskola szervezésének, mind a szervezők, mind a szolgáltatók számára. A pedagógus-továbbképzéshez hasonlóan az erdei iskola szervezéséhez is egy olyan útmutatót készítünk, amelynek segítségével mind a tanár, mind a szolgáltató képes lesz hatékonyan, önerőből megszervezni ezt a tanítási-tanulási formát.

Szövetség az Erdei Iskolákért Egyesület
Postai címünk: 1106 Budapest, Fehér út I. 423.
E-mail: erdeiisi@freemail.hu